

17

IV. László király (1272–1292)

A II. budai zsinat végzése a zsidók felől

1279

Ú j a b b k i a d á s o k :

Kohn Sámuel, “Az 1279. budai zsinat összes végzése”, *Történelmi Tár*, [1] (1881), pp. 543–550

Friss Ármin, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica*, I (Budapest: Wodianer F. és Fiai, 1903), pp. 52–54, no. 29–30

F o r d í t á s :

Kohn Sámuel, *A zsidók története Magyarországon a legrégebb időktől a mohácsi vészig* (Budapest: Athenaeum, 1884), pp. 123–125 (magyar)

Raphael Patai, *The Jews of Hungary: History, Culture, Psychology* (Detroit: Wayne State University Press, 1996), pp. 52–53 (angol)

I r o d a l o m :

Nora Berend, *At the Gate of Christendom: Jews, Muslim and ‘Pagans’ in Medieval Hungary, c. 1000–c. 1300* (Cambridge University Press, 2001), p. 275 sk.: “The Manuscript Tradition of the Synod of Buda (1279).”

§ 125 (1). *De signo iudeorum in pectore*

Quia valde periculosum est et sacris canonibus inimicum, quod iudei, quos pietas christiana recepat et sustinet cohabitaciones eorum, a christianis per aliqua non distinguantur et cognoscantur insignia et signa, quod cum christianis in familia habitent * cum eis, presenti constitucione statuimus, quod omnes et singuli iudei utriusque sexus, in terris nostre legacionis, portent unum circulum de panno rubeo pro signo, assutum sive consutum ante pectus in parte sinistra, in veste superiori, quam communiter et regulariter portant desuper vestes suas alias, quum extra domos sive habitaciones exeant vel incedant, vel publice quocumquo modo appareant aut se exhibeant et huiusmodi signum.... Quod si in huiusmodi signo assumendo infra terminum supradictum, aut eciam de cetero deferendo, prout superius est expressum, iudei prefati vel eorum aliqui contumaces fuerint rebelles, ex tunc christianorum commercium, necnon ignem et aquam sibi noverint interdictam. Christiani vero, qui contra constitucionem huiusmodi prefatis iudeis in mercciis commutare, aut eis ignem vel aquam dare, aut aliquos iudeos in familia, curia sive domo stare presumpserint, ipso facto sciant sibi ingressum ecclesie interdictum; nec prius eis in ecclesiam pateat ingressus, quam ad mandatum episcopi, abbatis, prepositi, archidiaconi seu cuiuslibet alterius prelati, in cuius diocesi, dominio vel iurisdiccione christiani huiusmodi commorantur, sufficienti sub certa pena, caucione prestita, quod ulterius in talibus non excedant, ad ingressum ecclesie fuerint restituti. Quod autem constitutum est de iudeis, hoc de saracenis, ismælitis et quibuscumque aliis non colentibus baptismatis sacramentum statuimus inviolabiliter observandum; hoc excepto, quod ubi iudei portant circulum pro signo rubeum, alii supradicti signum croceum teneantur deferre.

§ 125 (2). *Ne iudei tributa recipiant*

Preterea statuimus, quod tributa, vectigalia, telonea seu pedagia vel quevis alia publica officia iudeis, saracenis, ismaelitibus, schismaticis seu quibuscumque aliis, ab unione fidei catholice alienis, nullatenus committantur, et specialiter prelati

ecclesiarum suarum reditus seu proventus eis vendere non audeant vel locare. Quod si quis contra hoc venire presumpserit, si episcopus fuerit, ab executione pontificalium, inferiores vero prelati seu clerici, cuiuscumque sint ordinis, dignitatis ac status, ab executione suorum ordinum per tres menses ipso facto noverint se suspensos. Vel si infra tres menses ipsos non expulerint vel expulsos reassumpserint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant. Laicos autem, cuiuscumque honoris, condicionis, dignitatis, preeminencie sive status, qui in derogacionem constitutionis presentis huiusmodi officia iudeis vel prohibitis supradictis quocumque modo commiserint, vel eos retinuerint aut sustinuerint in officiis supradictis, tamdiu volumus excommunicationis sentencie manere subiectos, donec iudeis et aliis infidelibus prefatis ab officiis amotis et eiectis supradictis et prestita sufficienti caucione diocesanis suis, quod nullos ex predictis de cetero in aliquo recipient, retinebunt aut habebunt officio, iuxta formam ecclesie fuerint absoluti.

125. §. (1) *A zsidók jeléről a mellükön*

Mivel nagyon is veszedelmes, és a szent kánonokkal merőben ellenkezik, ha a zsidók, kiket a keresztény szeretet befogad és eltűr, a keresztényektől bizonyos jelek és jelvények által megkülönböztetve nincsenek, a keresztényekkel egy családban együtt laknak vagy tartózkodnak, vagy ezek udvarában és házaiban tartatnak, vagy ha keresztények együtt laknak velük, jelen végzés által határozzuk: mindazokban az országokban, melyekre nézve szentszéki követnek kinevezettünk,¹ minden zsidó, férfiú vagy nő, valahányszor házából vagy lakhelyéből ki- vagy oda bemegy, vagy bármilyen módon nyilvánosan megjelenik vagy mutatkozik, megkülönböztető jelül viseljen vörös posztóból készült kört, mely mellükön a bal oldalon ahhoz a felső ruhához legyen odaöltve vagy varrva, melyet közönségesen a többi ruhájuk fölött viselnek. Ha pedig ennek a jelnek a fenti határidőn belül való felvétele vagy a továbbiakban való viselése dolgában, ahogy fentebb kimondtuk, a nevezett zsidók vagy közülük néhányan megmakacsolják magukat, és lázadoznak, tudják meg, hogy attól fogva a keresztényekkel való kereskedéstől, sőt, tűztől és víztől eltiltatnak. Azok a keresztények pedig, akik ezen rendelkezés ellenére a fent nevezett zsidókkal kereskedést üzni, vagy nekik tüzet vagy vizet adni, vagy némely zsidókat a családjukban, udvarukban vagy házukban megtúrni merészelnek, tudják meg, hogy a templomba való belépéstől azonnali hatállyal eltiltatnak; és ne nyílják meg számukra a templomba való belépés mindaddig, amíg a püspök, apát, prépost, főesperes vagy bármely más előjáró, akinek az egyházkerületében, birtokán vagy joghatósága alatt ezek a keresztények laknak, meghatározott és elégséges büntetést kiróva rájuk, miután biztosítékot adtak, hogy nem követnek el többé ilyen kihágást, a templomba újra be nem bocsátja őket. Ami pedig a zsidókra nézve határozottatott, elrendeljük, hogy sérthetetlenül tartassék meg a szaracénusokra, izmaelitákra és mindenki másra nézve is, aki a keresztiség szentségét nem veszi fel, azzal a

¹ Ti. Fülöp fermói püspök, aki III. Miklós pápa megbízásából a kánonokat a zsinat elé terjesztette.

kivétellel, hogy ott, ahol a zsidók vörös kört viselnek jelül, a többi fent nevezettek sárga jelt tartoznak viselni.

125. §. (2) *A zsidók ne szedjenek be adókat*

Ezenkívül elhatározzuk,² hogy adók, állami jövedelmek, vámok vagy gyalogvámok beszedésére vagy bármely más közhivatalba zsidókat, szaracénusokat, izmaelitákat, szakadárokat vagy bárki mást, aki katolikus hit egységétől idegen, semmiképpen ne nevezzenek ki, és különösen az egyházi vezetők ne merjék nekik eladni vagy bérbeadni egyházközségeik bevételeit vagy jövedelmeit. Hogyha valaki veszi a bátorságot, hogy ezzel szembeszegüljön, legyen tudatában: ha püspök az illető, főpapságának gyakorlásában, alsóbbrendű egyházi vezetők vagy közpapok pedig, bármiféle rangban, méltóságban és státuszban legyenek is, rangjuk gyakorlásában azonnali hatállyal három hónapra fel lesznek függesztve. Ha akár nem üzik el őket három hónapon belül, akár miután elűzték, visszafogadják, azonnali hatállyal a kiközösítés ítéletét vonják magukra. Azokkal a laikusokkal kapcsolatban pedig, bármiféle tisztségben, helyzetben, méltóságban, főméltóságban vagy státuszban legyenek is, akik a jelen rendelet semmibe véve ilyen hivatalokat bármiféle módon zsidókra vagy a fent felsorolt eltiltottakra bíznak, vagy a fent említett hivatalokban megtartják vagy támogatják őket, azt akarjuk, hogy a kiközösítés ítéletének alávetve maradjanak mindaddig, amíg, miután a zsidókat és egyéb fent említett hitetleneket elmozdították hivatalukból és elűzték a fent felsoroltakat, és megfelelő biztosítékot nyújtottak egyházmegyéjük vezetésének, hogy az említettek közül ezentúl senkit nem fognak semmiféle hivatalba fogadni, abban megtartani vagy alkalmazni, az egyház eljárás módja szerint feloldozást nem nyernek.

² Latinból fordította Kopeczky Rita.